

Betreft: bespreking toekomst Centrum Begroot in Stadsdeelcommissie-Centrum
Vergadering 2 februari 2021

Beste leden van Stadsdeelcommissie Centrum.

Het gemeentebestuur is, zo blijkt uit de stukken, enthousiast over de opzet en uitkomst van Amsterdam Begroot. Ook stadsdeel centrum is tevreden met Centrum Begroot. Buurtorganisatie 1018 heeft al eerder met het DB over de gemaakte keuzes gesproken en kritische kanttekeningen gemaakt. Nu er binnen de SDC over gesproken wordt menen wij dat onze gedachten voor de discussie hier ook relevant kunnen zijn.

Het evaluatierapport stelt:

Participatief begroten (buurtbudgetten en buurtbegroten) zijn een waardevolle manier om Amsterdammers invloed te bieden over wat er gebeurt in hun straat, buurt en stad. Het is een belangrijk instrument voor Amsterdammers om het gesprek te voeren over wat zij belangrijk vinden en waar zij behoefte aan hebben. Een dialoog tussen buurtbewoners, het ontwikkelen van plannen en gezamenlijk beslissen over de besteding van overheidsgeld. Dit vormt de kern van participatief begroten

Het zou mooi zijn als het zo was. Maar wij denken dat het stelsel in de gekozen vorm niet, niet zo maar, zo werkt. Als je denkt dat het allemaal makkelijk kan en simpel moet, dan gaan er dingen mis en schiet het project z'n doel voorbij.

De evaluatie is bijna uitsluitend positief. In dit verband is het relevant te vermelden dat een evaluatieve (zoom-) bijeenkomst met bewoners in oktober 2020 leidde tot veel kritische geluiden en daarnaast tot nogal wat voorstellen voor verbetering. Er bleek ook behoefte te zijn aan meer helderheid in definities. Een verslag van deze bijeenkomst is jammer genoeg niet verspreid.

Kritische noten kunnen voor een gedachtewisseling stimulerend zijn. Dus in dat licht zetten wij onze punten van kritiek hieronder in het kort onder elkaar.

1. leidt het project in deze vorm wel tot participatie?

De gevolgde systematiek brengt eigenlijk geen 'participatie', in de zin dat bewoners invloed hebben op beleid en een stem krijgen in te maken keuzes. Het lijkt op ouders die de kinderen honderd gulden geven en zeggen: koop maar wat moois voor je kamer, en nu niet meer zeuren dat jullie niks te zeggen hebben thuis.

In deze vorm is centrum begroot juist geen instrument voor bewoners om, zie de tekst hierboven, *het gesprek te voeren over wat zij belangrijk vinden en waar zij behoefte aan hebben*. Er vindt namelijk juist geen dialoog plaats tussen buurtbewoners. Een paar mensen ontwikkelen een plan, praten met wat vriendjes, en men probeert vervolgens, in het bijzonder via sociale media, support en stemmen te werven. Dat is geen dialoog maar een beauty-contest. Het is geen gesprek over wat belangrijk is voor bewoners, en voor de buurt.

Niet meer maar minder ruimte voor participatie

In ons commentaar op evaluatie op het bestuurlijk stelsel zijn wij ook op dit punt ingegaan. In de afgelopen paar jaar is de ruimte voor participatie aanzienlijk afgenomen. Wij noemden als voorbeeld dat bewoners geen directe stem meer hebben bij het opstellen van de gebiedsplannen. Centrum Begroot biedt geen tegenwicht, geen enkel soelaas. Daarbij komt nog dat de frustratie van bewoners, over al die zaken waar zijn voortdurend aan de kant staan bij ontwikkelingen die hun leefomgeving direct raken. Zie daartoe bijvoorbeeld de voorbeelden die wij in ons commentaar op het bestuurlijk stelsel onder elkaar hebben gezet.

2. bewoners betrekken bij invulling leidt tot socialere projecten

Een systeem als Centrum Begroot zou een veel groter 'participatie-element' kunnen krijgen als bewoners direct bij de invulling betrokken worden. De aanbiedingsbrief stelt hierover

In processen waarbij bewoners gevraagd werden zelf de thema's te bepalen (zoals in Zuidoost, Noord en Nieuw West) was veel aandacht voor sociale thema's zoals eenzaamheid/ontmoeting, jeugd en armoede. In processen waarbij bewoners werden betrokken in de planindien-fase (zoals West Begroot en Centrum Begroot) is er meer aandacht voor het verbeteren van de leefbaarheid (groen, duurzaam) van de buurt.

Wonen er echt andere mensen in centrum dan in Zuidoost, Noord en Nieuw West? Is het echt een keuze van bewoners van het centrum dat groen belangrijker is dan sociale projecten? Nee, denken wij. De structuur van Centrum Begroot leidt ertoe dat mensen – vrij individueel - gaan voor een parkje voor hun eigen deur, en niet, vanuit een sociale betrokkenheid en in grotere gezamenlijkheid, een plan uitwerken voor "anderen" in de buurt. Directe inbreng van bewoners, én daarbij het in overleg bepalen van (percentuele verdeling over) beleidsterreinen brengt 'begroot' een grote stap dichterbij de gedachte van participatie.

Participatie betekent dat bewoners mee denken over de keuzes die gemaakt moeten worden. Zaken "dichterbij huis" moeten meer ruimte voor een sterke inbreng van bewoners betekenen bij beleidsontwikkeling en besluitvorming. En daar hoort ook verantwoordelijkheid bij. "Begroot" zou OOK moeten leiden tot het versterken van een sociale component en tot het creëren van bewustzijn wat nodig is om de buurt vooruit te helpen. Van wie mee wil praten, en wil beslissen over het besteden van publiek geld, mag verwacht worden dat hij /zij ook verder wil kijken dan het eigen tuintje breed is. Over die zaken moeten bewoners dus met elkaar kunnen spreken. Daarom zou er een percentage van het budget (per stadsdeel en met inbreng van bewoners te bepalen) vrijgemaakt moeten worden voor projecten in het sociale domein. Zo zullen bewoners zich gestimuleerd voelen zelf daarover plannen te ontwikkelen.

Dit alles, vanzelfsprekend, is een traject *naast* het goede voornemen van de gemeente om wijkcentra en buurtplatforms te ondersteunen.

Afwegingen

In de uitslag Centrum Begroot over 2019 staat dat ongeveer 19% van de bewoners van 18 jaar en ouder hebben gestemd. In de uitslag over 2020 staan jammer genoeg geen cijfers.

Centrum heeft, zo gokken wij op basis van beschikbare cijfers, ongeveer 200.000 inwoners. Wij weten niet hoeveel daarvan "Centrum-begroot stemgerechtigd" zijn. Wel zien wij dat de winnende plannen rond de 4000 stemmen hebben gekregen. De duurste projecten (er zijn er in centrum 3 van € 50.000) hebben respectievelijk (afgerond) 3800, 3000 en 1300 stemmen verzameld.

De toegekende opknapbeurt van de speeltuin van € 50.000 (terzijde: is dat niet gewoon een taak

voor de gemeente?) bijvoorbeeld maakt met z'n 1300 stemmen dat kleinere (sociale) projecten met net even minder stemmen en een veel kleinere begroting, afvallen. Is dat echt wat 'we' willen? Het punt is: er is geen 'we', er is geen platform waar we als een 'samenhangend we' kunnen overleggen. Zouden dergelijke vragen, dilemma's, niet een belangrijk onderwerp van gesprek kunnen (of zelfs moeten) zijn?

Tegenstemmen?

Een ander punt is dat, bij toegekende plannen, er in sommige gevallen moet worden stilgestaan bij de vraag of er misschien ook bewoners zijn die bezwaren hebben tegen een project. Bij geplande evenementen, markten, feesten etc, zou een inspraak traject deel moeten uitmaken van de uiteindelijke uitvoering. De systematiek van Centrum Begroot voorziet niet in afweging van belangen van bewoners die wellicht juist niet zo gelukkig zijn met een bepaald project.

3. Top Down? Waarom niet Bottom up?

Het hele ontwerp van Centrum Begroot wordt gekenmerkt door een top down benadering. Bewoners (platforms, organisaties) zijn NIET betrokken bij het ontwerp of bij de gekozen systematiek, de regels. Ook het "conceptkader buurtbudgetten" is, voor zover wij weten, zonder inbreng van bewoners ontwikkeld en op papier gezet, zelfs niet in conceptvorm langs verschillende bewonersplatforms of organisaties gegaan om tips of commentaar te verzamelen. Het zijn toch de bewoners waar het allemaal voor bedoeld is? Waarom geen begin van creativiteit om het eens anders aan te pakken?

4. Commerciële elementen

Wij zijn ook bezorgd over plannen met een commerciële component, die met zich mee brengen dat (soms een aanzienlijke som) publiek geld terecht komt bij ondernemers. De waterspelen (€ 20.000) is daar een voorbeeld van – mede georganiseerd door commerciële partijen die met inzet van vrijwilligers uit de buurt een mooi, voor hen vooral ook financieel mooi, project ontwikkelen. In dit verband ook opmerkelijk dat bij dit project, anders dan bij andere projecten, is toegestaan dat financiering achteraf plaatsvindt.

De gehanteerde toets bij centrum begroot is vrij licht, dat heeft soms voordelen maar op dit gebied nadelen. In onze ogen is een helder toetsingskader noodzakelijk.

5. Geen plannen die eigenlijk gemeentelijk achterstallig onderhoud betreffen

Tenslotte is van onmiskenbaar belang dat wordt afgebakend wat NIET onder centrum begroot *kan vallen* (zie ook ons commentaar bestuurlijk stelsel). Dat betreft reguliere taken van de gemeente (bijvoorbeeld verantwoordelijk voor verkeersveiligheid, voor onderhoud van openbare ruimte en van openbaar groen, etc), die zijn verwaarloosd. Hoe hinderlijk voor bewoners dan ook, achterstallig onderhoud zou niet via centrum begroot mogen worden opgelost.

Als dat soort projecten onder participatief begroten gaan vallen, betekent dat een glijbaan naar beneden en, voor het idee van participatie, toch de dood in de pot.